DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA, DE USU VENÆSECTIONIS IN PAROXYSMO CALCULI RENALIS,

Quam

AUSPICE DEO PROPITIO,

Consensu atque Auctoritate Gratiosæ Facultatis Medicæ,

IN ALMA REGIA FRIDERICIANA,

PRÆSIDE

DN. D. MICHAELE ALBERTI,

SACR. MAJ. REG. BORUSS. AULICO ET CONSIST. MAGDEB. CONSILIARIO, MED. ET PHILOS. NATUR. PROFESSORE PUBLICO ORDINARIO, ETC.

DECANO H. T. SPECTATISSIMO,

Domino Patrono ac Promotore suo, omni honoris cultu prosequendo,

PRO LICENTIA

MORE MAJORUM RITE CAPESSENDO

ANNO MDCCXXXIV. D. NOVEMBR.

PUBLICÆ AC PLACIDÆ ERUDITORUM VENTILATIONI SUBJICIT

AUCTOR ET RESPONDENS

WOLFGANG CONRAD CARMON,

HAGENOVIO-MECLEBURGICUS.

HALAE MAGDEBURGICAE,

Typis JOH. CHRISTIANI HENDELII, Acad. Typogr.

I. N. J.

§. I.

VEnæsectio est artificiosa vasis cujusdam sanguiferi, non pulsantis, incisio, per instrumentum chirurgicum pro evacuando sanguine, *præcipue* superfluo, facta.

§. II.

Quod sub titulo sanguinis intelligatur, omnibus satis notum est. Peccat vero iste in nostro corpore si vel tantum abundat, vel simul in crasi male constitutus est, vel etiam motum præternaturalem subit.

§. III.

Ordinatur itaque Venæsectio non solum ob modo dictam causam (§. 1.) a Medicis Practicis sed & interdum revellendi, interdum ventilandi & derivandi fine ab istis in usum trahitur.

 §. IV.

§. IV.

Revulſio eſt evacuatio humoris parati fluere vel fluentis ad partes *remotas* aut (diſtantes). Ventilatio eſt moderata humorum *imminutoria* evacuatio, ad impetrandum majus ſpatium. Evacuatio vero ſive reductio humoris fluentis ex parte vicina, derivatio audit. *Vid. Lucit. de Venæſect. cap. 13. art. I. p. 174.*

§. V.

Hi Venæſectionis modi (§. 3) licet ob diverſos effectus diverſa cœpere nomina, omnes tamen in hoc tertio conveniunt, quod per evacuationem ſanguinis, vaſis admodum repletis, majus concedatur ſpatium.

§. VI.

Effectus itaque Venæſectionis primarii (ſi nempe ob nimiam turgeſcentiam & plethoram inſtituitur) ſunt 1) Vaſorum conſtrictio major, 2) Motus ſanguinis progreſſivus celerior, 3) motus inteſtini reſolutorii augmentum, 4) Secretio & exeretio copioſior, 5) major Spirituum fluxus & vigor, 6) Calor auctus, 7) Seri cum reliquis commixtis diſſipatio major &c. Qui tamen effectus omnes, ſi dictæ conditiones (§. I. & VI.) non adſunt, inverſo modo ſeſe habent.

§. VII.

Ex his igitur patefit, an, & in quibus morbis a Medico perito, ſecundum methodum rationalem cum effectu ſalutari Venæſectio poſſit adhiberi. Et quanquam probe ſciam, permultos practicorum ab hac

hac absque ratione ſufficienti (ut mihi videtur) penitus abhorrere; attamen de præſenti ejus legitimum uſum circa paroxyſmos calculi renalis conſiderare, nobis conſultum fuit. Faxit D.T.O.M. ut omnia ſuccedant feliciter.

§. VIII.

Antequam vero ulterioris tractationis labores ſuſcipio; de renum ſtructura mechanica atque horum proprio uſu, pauca proferre, pro non inutili duxi. Sunt vero renes, ſecundum anatomicorum deſcriptionem, duo viſcera rubicunda, phaſeoli figuram repræſentantia, utrinque in lumbis ſita, in quovis latere unus, quorum concava pars introrſum, convexa vero extrorſum proſpicit.

§. IX.

De renum vera ſubſtantia, adhuc inter Anatomicos lis eſt, an ſit glanduloſa, an vero vaſculoſa. Injectiones enim Ruyſchianæ probare videntur, externam renum ſuperficiem eſſe vaſculoſam, quæ vaſcula dum ad interiora magis pervenere in ſphærulas abeunt. Alii cum Malpighio glanduloſam iſtis tribuunt ſubſtantiam. Cum vero adhuc demonſtrari non poſſit, haſce Sphærulas, an magis pro glandulis, an vero pro ſacculis vel penicillulis ſucco-ſis, eſſe habendas (etſi duce experientia ſciamus, in iſtis ſecretionem fieri) etiam his aſſentire mallem, qui cum Ruyſchio ſubſtantiam renum vaſculoſam ſtatuunt. *vid. Ruyſch. Theſ. anatom. III. Tab. IV. Fig. 2. 3.*

§. X.

Obſervatur cæterum renum ſubſtantia præ reliquis viſceribus (excepto hepate) notabiliter denſa, id quod de fibrarum atque vaſorum gravitate ſpecifica manifeſto teſtatur, ne dicam, pelvim, præprimis ibi, ubi papillæ tubulorum ita dictorum ſecretoriorum Bellini in iſtud hiant, maxima gaudere gravitate ſpecifica.

§. XI.

Cum itaque renum ſubſtantia vaſculoſa ſit, (§. IX.) hæc vaſa vero junctim ſumpta, multo majoris ſint capacitatis, ac ramus iſte ex quo oriuntur, ſequitur quoque, motum ſanguinis in his multo tardiorem eſſe, ac in arteria emulgente, ex qua ſanguinem recepere.

§. XII.

Ex phyſiologicis porro conſtat, in omnibus tantum iſtis viſceribus, in quibus notabilis ſecretio humoris cujusdam fit, motum ſanguinis retardari, iſtaque vaſa, quamprimum iſtud ingrediuntur, in permulta admodum vaſa minima, mirabiliter flexa, ſubdividi, ex quibus & § X. dictis probabile fit, in renibus quoque ſecretionem fluidi cujusdam fieri.

§. XIII.

Uſus itaque renum erit ſecernere fluidum quoddam, ſero ſpecifice gravius, & particulis ſalinis mediis, tartareis, ſulphureis, terreis, pinguibus, aquoſis atque ſpirituoſis conſtans.

§. XIV.

§. XIV.

Hæc Urinæ compofitio (§. XIII.) non folum ex chymicis demonftrari poteft, fed etiam ex heterogeneitaté ipfius fluidi, ex quo fecernitur, elucefcit. Conftat enim noftra maffa fanguinea ex falibus alcalicis, acidis, mediis, fulphureis, terreis, atque aquofis, uti id Hombergius (memoire de l'Academie Rojale de Science d'Anno 1712.) egregiis experimentis fatis probavit, quæ porro particulæ, quo magis per motum fanguinis progreffivum auctum in fe invicem agere coguntur, eo copiofius una cum fluido, cui inhærent, tanquam magis refolutæ, fe- & excernuntur.

§. XV.

Uti vero omnes fe- & excretiones noftri corporis, iftum habent gradum eamque proportionem, ut inde, una cum crafi fanguinis, folidorum tonus confervetur; fequitur quamprimum, per quascunque caufas non - vel præternaturales hæ actiones in corpore vitiantur, urinæ fecretionem quoque non folum quoad quantitatem, fed etiam potiffimum quoad qualitatem mutari, id quod absque notabili corporis detrimento fieri haud poteft.

§. XVI.

Proximum ergo atque graviffimum ex læfa urinæ fecretione malum proveniens, præ reliquis erit calculi generatio. Eft vero calculus fucceffiva perticularum tartarearum, terreftrium atque falinarum

narum omni generis, viſcido inhærentium ſubſi-dentia & coalitus, pro ratione temporis in lapideum denique concretum, modo regulari, modo irregulari, & quaſi aculeata figura promanans.

§. XVII.

Tam de calculi natura, quam ejus proximo generationis modo, diverſorum Auctorum, diverſæ ſunt opiniones; etenim alii ex tartaro ſanguinis; alii ſanguine congrumato vel exſiccato, & mere particulis terreſtribus; alii vero ex ſale quodam volatili iſtum conſtare putant, atque modum generationis modo in Spiritu quodam lapidifico, modo in viſcido conglutinante & acido coagulante quærunt. Ego vero iſtis magis aſſentio, qui ejus naturam in ſalibus omni generis tam fixis quam volatilibus, quoad maximam partem tamen ammoniacalibus, terræ inhærentibus, atque modum generationis in ſolutione terræ his ſalibus impregnatæ, ab acido inducta, & adhæſione ad parietes vaſorum viſcido obductorum quærunt.

§. XVIII.

Hic generationis modus, clarius ut pateat, conſideremus 1) ſalia alcalica omni generis cum acido affuſo ebullire, quæ ebullitio de tranſitu ſalis alcalici in acidum & unione cum hoc manifeſto teſtatur; 2) terreas partes ab acido promptiſſime ſolvi; 3) ſolutæ vero & cum acidis unitæ, in fluido, cui antea innatabant, una cum alcalicis & ſulphu-

reis

reis commixtis ſubſidere; Propulſæ vero per progreſſivum ſanguinis motum, non ſolum cum viſcido æque ſubſidente, ſed etiam parietibus vaſorum, imprimis ibi ubi motus ſanguinis retardatur, atque fibrarum gravitas ſpecifica major eſt, cohærere. (vid. §. XI. & X)

§. XIX.

Poſito ergo in uno alteroque renum vaſe, hoc modo ſtaſin materiæ calculoſæ factam fuiſſe, non ſolum ob anguſtationem vaſorum, in quibus hæret materia calculoſa, reliquæ groſſiores ſanguinis particulæ, hæ tranſire haud poterunt, ſed etiam, ſi tranſeunt, novæ tamen, ratione gravitatis ſpecificæ his æquales, denuo adhærebunt, quæ adhæſio tanto firmior erit, quantum ſanguinis transeuntis preſſio atque ipſorum vaſorum perpetua reactio iſtam ſuſtentat, ſeu auget.

§. XX.

Cum vero renum vaſa, inprimis ibi, ubi ſecretoria oriuntur, ſint deorſum flexa, ob hanc ſtructuram tam ex pondere, quam etiam ex preſſione ſanguinis, talis denique materia calculoſa, una cum humido ſecreto deſcendet in pelvim, ibique pro temporis ratione commorans, ſucceſſive magnitudinem atque duritiem acquiret majorem, a particulis ejusmodi generis, quæ ob contactum immediatum ex fluido præterfluente adhærent,

quousque vel magnitudine, vel ex pondere, vel etiam ex acrimonia & figura irregulari renum nervos ſenſibiliter afficere, atque hoc modo graviora ſymptomata inducere valet.

§. XXI.

Nervoſitates cum primis in paroxyſmo calculi renalis maxime corripi, non ſolum proxima renum ſymptomata, ſed potiſſimum ea, quæ ex conſenſu nervorum ſe manifeſtant, uberrime teſtantur. Proveniunt vero renum nervi, ex paris intercoſtalis, plexu meſeraico ſuperiori, ex qua compoſitione omnia calculi renalis ſymptomata concipi poſſunt. *vid. Williſ. anatom. cerebri Cap. XI.*

§. XXII.

In praxi porro quotidiana experimur, motum ipſius ſanguinis notabiliter impetuoſe verſus iſta loca profluere, ubi irritatio a corpore quodam acri irritante eſt. Cum vero experientia teſte, doloroſa a calculo renum irritatio tamdiu perdurare ſoleat, quamdiu iſte ipſe in renibus atque ureteribus commoratur, etiam affluxus ſanguinis juſto major verſus renes & loca vicina tamdiu perdurabit, usque dum infarctus vaſorum atque ſtaſes hinc inde in vaſis minimis ortæ, ulteriorem ſanguinis influxum prohibeant. Ne dicam, ab eadem nimia vaſorum expanſione, vaſa, urinam ſecernentia,

nentia, infra magis poſita, comprimi, atque ſic legitimam urinæ ſecretionem impediri.

§. XXIII.

Ut vero ex modo dictis (§. XXII.) ſympto-matibus proveniens inflammatio atque ſubſecutura ſphacelatio renum præcaveatur, non ſolum medicamentis temperantibus, antiſpasmodicis, decoctis lenientibus &c. Sed inprimis Venæſectione opus eſt. Efficitur enim per Venæſectionem rite inſtitutam, non ſolum, ut ſanguis tardius moveatur, ſed etiam omnia reliqua ſymptomata, quæ ex motu ſanguinis fortiori, expanſione vaſorum nimia & calore aucto concipi poſſunt, minimum ad certum temporis gradum plenario ceſſant.

§. XXIV.

Per Venæſectionem rite inſtitutam, intelligo tantam ſanguinis eductionem, ut a remanente vaſa quidem expandi, minime vero ad majorem juſto conſtrictionem ſtimulari poſſint. Cum vero teſte experientia, ratione temperiei in diverſis ſubjectis diverſa ſit proportio & quantitas maſſæ ſanguineæ; etiam ſecundum hanc venæſectio erit inſtituenda, ſi alias levamen exinde oriri, ſperemus.

§. XXV.

Poſito ergo plethoricum quendam verum paroxyſmis calculi renalis vexari: Venæſectio ad

paucas uncias inſtituta, omnia ſymptomata, in iſto ſubjecto reperiunda augebit. (vid. §. VI. & XXII.) Sin vero ad decem uncias celebratur, promptiſſimum levamen ægrotantis expectare ſæpe licebit: Uti id ante aliquot menſes in ſubjecto plethorico ſpurio, ex calculo renum vehementer laborante, in ſolatium & ægrotantis & mei ipſius expertus ſum; ne dicam, medicamentorum operationem mirabiliter hoc modo facilitari.

§. XXVI.

Hæc obſervatio, in veritate facti fundata, præcipue ſtatum plethoricum ægrorum calculoſorum concernit, qui ſub cruciatibus ſuis facilius inflammatoriis & febrilibus motibus affliguntur, unde tota nephriticæ tragœdiæ moleſtia exacerbatur, magisque pertinax atque periculoſa redditur, ſiquidem turgidioris ac plenioris ſanguinis vehemens commotio congeſtoria ad & intra renes facta, omnia morboſa pathemata, ad nephriticum ſchema ſpectantia, exacerbat: hoc in ſtatu naturali indicatione Venæſectio, curatorio etiam ſcopo inſtituta, eximiam atque præſentaneam opem promittit & actu conciliat.

§. XXVII.

Quando porro ad calculoſæ nephritidis paroxyſmum in ſubjectis calidioris temperamenti & ſanguine admodum fluido præditis prægreſſa exæſtuan-

ſtuantium ingeſtio, intenſior corporis & præcipue ſanguinis commotio, animi pathemata impetuoſa primariam occaſionem dederunt, ut exin intenſior ſanguinis expanſio, fortior hujus ad renes affluxio, ſpasmos in renibus & reliqua connexa mala valde excitaverint, tunc tempeſtiva inquieti hujus ſanguinis ventilatio, ſub aliorum congruorum auxiliorum connubio, æque eximiam ſalubritatem poſt ſe trahit, cujus ſalutaris effectus æque conſiderata digna exempla, teſtimonii loco adduci poſſent.

§. XXVIII.

Si paroxyſmus nephriticus cum anomalo hæmorrhoidali motu cohæret, quod non raro contingere ſolet, dum a locis ſedalibus ad renes congeſtorii motus tranſeunt, inſuperque reliquus ſanguinis motus valde irregularis eſt, unde totus calculoſus affectus admodum vehemens redditur, tunc ſub juſta methodo Venæſectio, curatoria etiam ſcopo inſtituta, haud exiguam præſtitit utilitatem: id quod etiam expectandum erit, ſi in fœminis calidioris temperamenti ob Menſium turbas & Hæmorrhoidalium motuum incongruos concurſus calculoſus ſtatus originem traxit, in quibus paroxyſmi nephritici una motus hyſtericos & hæmorrhoidales in conſortium trahunt, ut eapropter neceſſitas aliquando poſtulet curatoria deſtinatione Venæſectionem ordinare: Hæc ſunt obſervatio-

num medicarum nonnulla momenta & ſpecimi-
nar, quæ thema propoſitum aliquatenus confir-
mant & illuſtrant: & dum brevitati ſtudere cir-
cumſtantiæ requirunt, ita ſuccincta hac tractatio-
ne, quod reliquum eſt, benevolæ meditationi alio-
rum relinquo, & ſubinde præſentem laborem
divinæ benedictioni com-
mendo.

